

Edvard Kardelj

Cikkek az uzsicei Borbából*

A NÉPFELSZABADÍTÓ BIZOTTSÁGOKNAK AZ IGAZI NÉPURALOM IDEIGLENES GYAKORLÓIVÁ KELL VÁLNIUK

A népi felkelés győzedelmes kibontakozása során a megszállóktól megtisztított vidékeken ma új, a nép által közvetlenül és szabadon választott hatósági szervek — népfelzabadító bizottságok keletkeznek.

Miért alakulnak ezek a bizottságok és mi a feladatuk? Miért nem maradunk meg a hatóságok régi formái mellett: miért nem tartjuk meg a községi hivatalokat, járási főszolgabíróságokat, csendőrlaktanyákat stb? Olyan kérdések ezek, amelyeket még mindig sorozatosan félreértettek. Válaszolnunk kell e kérdésekre, mégpedig éppen azért, hogy elosszassunk számtalan téves elképzelést ezen új hatósági szerveket illetőleg, és ezzel lehetővé tegyük a népfelzabadító bizottságok számára a rendes munkát.

Népiünk ma harcot vív a megszállóval és hazai szolgálival, a különféle nédicsekkel, pavelicsekkel, ljoticsokkal stb. és ebben a harcban megfeszíti minden erejét. E népfelzabadító harcok, a háború sikere, amit ma a megszálló és az őt szolgáló hazai elrugaszkodottak ellen vívunk, megköveteli, hogy mindent a front szolgálatába állítsunk, megsemmisítsük az ellenség minden támaszpontját, harcainknak pedig biztos háttországot teremtsünk a felzabadított tartományokban. Eszerint egyesíteni kell az egész népet, valamennyi társadalmi réteget, mindenkit, akit áthat a becsület és szabadságszeretet egyesíteni kell az erőfeszítésre, hogy minél előbb sikerrel fejezzük be a népfelzabadító harcot. A frontszolgálatot és a háttország egész életét a front érdekeinek megfelelően kell szervezni. Ezért kell megteremteni külön az új szerveket, a népuralom szerveit. Ezek a népfelzabadító bizottságok. Már a nevük is világosan mutatja rendeltetésüket: a háttország megszervezése a front szolgálatára, mindennek a megszervezése a népfelzabadító harcok érdekében. E bizottságokat maga a nép választja közvetlenül és szabadon, így alkalmasak arra, hogy együtt dolgozzanak a néppel, a nép bizalmára támaszkodjanak.

Egyes szövetségeseink felteszik a kérdést: miért alakítjuk meg ezeket a

* E. Kardelj az uzsicei Borba 1941. október 19. és november 27. között 11 cikket közölt, ezek közül ez alkalommal 4 cikket jelentetünk meg.

bizottságokat, miért nem maradunk meg a hatóságok régi formái: a régi községi vezetőség, szolgabíróságok, csendőrlaktanyák stb. mellett? Egyszerűen azért nem, mert éppen ezek a régi hatósági szervek alkották azt a hálózatot, amelynek révén a megszálló fosztogatta és elnyomta a szerb népet és végrehajtotta intézkedéseit. Tekintet nélkül arra, hogy voltak ott becsületes emberek is, ezek a hatóságok az ellenség, az ötödik hadoszloposok és a nép mindenfajta ellenségének fő fészkei. A községi előjáróság, a főszolgabírói hivatal, az adóhivatal, a csendőrállomás stb. nemcsak nem nyújt biztosítékot a felszabadított vidékek biztonságára, hanem inkább még minden lehetőséget megteremt az ellenség számára, hogy általuk behúzódjék sorainkba. Emellett, még ha a legjobb emberekből állnának is, ezek az intézmények a jelen pillanatban nem képesek mozgósítani a népet a megszálló elleni harcra és magukban egyesíteni a néphatóságok valamennyi funkcióját. A népfelszabadító bizottságokban azonban megvan ennek a lehetősége és több biztosítékot is nyújtanak, hogy az ellenség nem egykönnyen húzódik be soraikba.

A népfelszabadító bizottságok még nem mindenütt a hatalom képviselőjének jellegét viselik, de ezt meg kell szerezniük. Ma valóban ők a hatalom viselői, habár csak »ideiglenes viselői«. Mert az a kötelességük, hogy egészen felszabadulásunkig, addig a pillanatig végezzék ezt a feladatot a népfelszabadító harc érdekében, amíg a megszállónak hazánkból való kiűzése után hozzáláthatunk az állami kormányzat megszervezéséhez.

A népfelszabadító bizottságok feladata nagyon bonyolult és sokféle. Kiterjed az illető terület minden hatósági ténykedésére, kivéve azokat, amelyek a háború idején a katonai kormányzat hatáskörébe tartoznak. E bizottságok kötelessége:

1. megszervezi az egész nép aktivitását úgy, hogy harcosainknak a fronton biztosíthatunk minden szükségset. A bizottságok e téren szoros együttműködésben állnak csapataink parancsnokságaival;

2. biztosítani és a milícia segítségével fenntartani a háterszágban a rendet, harcolni kell a fosztogatás, rablás, üzérkedés, ötödik hadoszlopos tevékenység minden jelensége ellen;

3. megszervezni a lakosság, különösen a szegény rétegek és harcosaink családjainak ellátását és élelmezését; a front és az egész nép érdekében megszervezni a gazdasági élet, a kereskedelem, a közlekedés (kivéve azt a részt, ami közvetlenül a fegyveres erők ellenőrzése alatt áll) minél szabályosabb fejlődését;

4. minden eszközzel szilárdítani a kapcsolatot a front és a háterszág, az egész nép és harcosai között, ami a győzelem fő biztosítója.

Magától értetődik, hogy a népbizottságoknak — feladatuk elvégzéséhez — bizonyos bevételi forrásokkal kell rendelkezniük. Minthogy pedig az állami bevételeket nem hajtják be többé az eddigi módon, meg kell találni az új forrásokat. Ezek magában a népben, valamennyiünkben, valamennyiünknek abban a készségében vannak, hogy odaadjunk

»mindent a frontért«, lemondjunk a békebeli szokásokról, kényelemről és minden lehető feláldozunk győzelmünkért. Ezt a célt kell, hogy szolgálja a »népfelszabadító alap« megszervezése is.

Népünk a népfelszabadító bizottságokat mindenütt spontán örömmel fogadta és magáénak vallotta. A maga népuralmát és felszabadításának eszközét látta benne. E bizottságok nem egyetlen párt vagy külön szervezet szervei, soraikban képviselőnek kell jutnia minden olyan politikai csoportnak, szervezetnek és mindazoknak az embereknek, akik ma a megszálló elleni harc vonalán állnak. A volt községi előljáróságok és intézmények becsületes és hazaszerető elemei szintén beválaszthatók ezekben a bizottságokba, amennyiben a nép bizalmát élvezik és biztosítékot nyújtanak arra, hogy harcolni fognak az ellenség ellen.

A népfelszabadító bizottságok tehát a hatalom ideiglenes gyakorlói. Ha valahol még nem azok, igazán azokká kell válniuk. Mert ez az egyetlen módja, az egyetlen út, hogy az egész népet mozgósítsuk a front érdekében, az ország haditáborrá alakuljon át, ahonnan kiűzzük a békebeli szokásokat és kényelmet. A népfelszabadító bizottságok, fegyveres erőinkkel együtt, alapvető fegyvert jelentenek népünk igazságos ügyének győzelmében.

Užice, 1941. október 19.

GONDOSKODÁS AZ EMBEREKRŐL

Az užicei Népfelszabadító Bizottság e hó 18-i határozata a munkás és tisztviselő-békekről és fizetésekről, a nép ellátatlan rétegeinek és a menekülteknek segélyezéséről, annak az új néphatóságnak a fontos okmánya, amelyet a megszálló ellen vívott győzedelmes népfelkelés hozott magával. Igaz, senki sem gondolja azt, legkevésbé a Népfelszabadító Bizottság, hogy ezzel teljesen, sőt eszményein megoldódott a nap minden égető kérdése. Nyilvánvaló, hogy azok az eszközök, amelyeket a Népfelszabadító Bizottság az ellátatlan dolgozó tömegek rendelkezésére bocsáthatott, túlságosan csekélyek ahhoz, hogy kielégíthetnének valamennyi legégetőbb szükségletet.

De a dolog nem az eszközök mennyiségén múlik. Minden szerb jól tudja, hogy a partizánok üres pénztárakat, kifosztott üzleteket, nyersanyag nélküli gyárat, mindenfajta áru hiányát, kifosztott falvakat — egyszóval üres, puszta házakat találtak. Pedig nemcsak élelmezni, ruházni, cipővel kell ellátni a lakosságot, hanem elsősorban el kell látni a frontot. Minden becsületes szerb előtt világos tehát, hogy mindannyiunk kötelessége sok mindenről lemondani a megszálló elleni közös harc javára.

Arról van tehát elsősorban szó, hogy ez a határozat — amelyet a háború és azon rendkívüli erőfeszítések közepette hoztak, hogy a frontot minden szükségessel ellássuk — elárulja annak a hatóságnak a jellegét, amely a partizánalakulatok fenséges felszabadító akcióinak eredményeként jött létre. Ez a határozat megmutat valamit, ami egészen idegen volt minden népellenes kormányzattól. Megmutatja az emberekről való gondoskodást, a gondoskodást különösen a dolgozó lakosság azon legszegényebb rétegeiről, amelyek mindig a felszabadító harcok legmegbízhatóbb oszlopai voltak, számtalan fiukat küldték e harcokba és a legtöbbit is áldozták e harcokban. Az a hatóság pedig, amelyet tevékenységében az emberekről való gondoskodás alapelve vezérel, mindenkor a legnagyobb néptömegek teljes támogatására számíthat.

A szerb nép, amely annyira egyöntetűen kelt fel, hogy kiűzze területéről a megszállót, Jugoszlávia összeomlása után sok mindent megtanult. A tapasztalatokból leszűrt legfontosabb tanulság annak felismerése, hogy éppen az államhatalom szervei voltak leginkább tele az ötödik hadoszlopos áruló elemekkel, akik április 6-ikán cserben hagyták a népet, és ettől kezdve naponta árulják el az ellenségnek. Másképpen áll a dolog a népfelszabadító bizottságokkal. Magából a népből sarjadtak, mint a nép felszabadító harcának szervei és egyben mint a népuralom szervei. Nyilvánvaló tehát, hogy e bizottságokban nemcsak nem lehet helye az ötödik hadoszloposoknak, hanem már természetüknél fogva is elsősorban a dolgozó tömegekről kell gondoskodniuk. Éppen a népfelszabadító bizottságok és a néptömegek közötti ilyen szoros kapcsolatból ered ezeknek a népi hatóságoknak a gondoskodása mindenkiről, aki segítségre vagy védelemre szorul.

A hatóság, amelyet a megszálló hatóságait elűző, felszabadító partizánszázadok hoznak magukkal, nemcsak szerb hatóság, hanem egyben igazán népi hatóság is, — íme ezt mutatja és bizonyítja az užicei Népfelszabadító Bizottság legutóbbi döntése is. Éppen ez adja meg e határozat jelentőségét, annál inkább, mert ez nem az első és nem az utolsó hasonló határozat.

Užice, 1941. október 21.

MOZGÓSÍTSUK A NÉP NAGY TÖMEGEIT A HÁTORSZÁG FRONTJÁN

A szerb népnek elnyomója ellen vívott mostani fenséges felkelésében nincs különbség front és hátország között. Egész Szerbia, felszabadított és fel nem szabadított része egyaránt front, ahol a szerb nép legjobb fiai és leányai példátlan hősiességgel és önfeláldozással vívják az elnyomók elleni ütközetüket.

Ütközet folyik a hadállásokban, ütközet folyik a hadállások mögött, a hátországban. A front és hátország egyetlen egész és csak egyetlen célért él, dolgozik lélegzik: szétzúzni az elnyomót, megsemmisíteni a szerb nép árulóit, akiket az elnyomó megszálló Júdás pénzen vett meg, felszabadítani a szerb népet és szerb földet, visszaadni függetlenségét és szabad utat nyitni számára a szebb és boldogabb jövő felé.

Van-e valami fenségesebb és igazságosabb annál a feladatnál, amit a szerb nép hősi felszabadítói magukra vállaltak? Van-e olyan ár, ami túl magas volna ezért a szent célért? Lehetnek-e olyan szenvedések és nehézségek, amelyek eltéríthetnek bennünket győzedelmes utunkról, hogy azután újból ajtót nyissunk a megszállónak falvainkba, otthonunkba, városainkba, engedjük-e meg, hogy a szerb nép tömegeiből kihajjon minden reménye annak, hogy valaha is megmenekül a megszálló csizmája alól? Bizonyos, hogy e kérdésekre minden becsületes és őszinte szerb tagadó választ ad.

Pedig nehézség és szenvedés bőven van. Bűn volna letagadni ezt, szemet hunyi előtte. A harc e nehézségek ellen — ez a mi hátországi frontunk. S e fronton is nem kevésbé nyakas és kitartó harc folyik, mint azon, amelyen partizánjaink fegyverrel a kezükben harcolnak a megszálló bandák ellen. Győzni ezen a hátországi fronton ugyanolyan fontos és szükséges, mint amennyire fontos és szükséges győzni a megszálló bandák elleni hadállásokban. A hadállásokban az ellenség fegyverrel a kezében harcol fegyveres erőink ellen. A hátországban az ellenség a nehézségek, elsősorban a gazdasági nehézségek kihasználásával harcol ellenünk: nincs só, nincs elegendő iparcikk stb. Az ötödik hadoszlop, amikor ki-

használja ezeket a nehézségeket, uszít, bujtogat, rágalmaz, fenekedik, szabotál; megkísérel csapásokat mérni reánk. Az ötödik hadoszlop kérelhetetlen kiirtása a győzelem feltétele a hadállásokban. Előbb a hátsorzági fronton kell, győzni, hogy győzhessünk valamennyi hadállásban.

Két fő ellenség van, amely ellen harcolnunk kell a hátsorzági fronton:

1. Van a gyáváknak és degeneráltaknak, a puhányoknak egy bizonyos fajzata, amely hozzácsokott a kényelmes és »nyugalmas« élethez, és a maga személyes kényelmét a szerb nép felszabadításának szent érdekei fölé helyezi. Ez az a fajzat, amely megszokta, hogy rabként szolgálja népellenes gazdáját és ezért a rabszolga munkájáért rendesen kapja a fizetését. Ez az alja népség ellenséges beállítottságú minden áldozatokkal járó felszabadító akcióval szemben, ez az a söpredék, amely azt szeretné, hogy aranytálcán hozzák elé a szerb nép szabadságát. Ezek soraiban kísérli meg az ötödik hadoszlop, hogy megteremtse hadállásait, becsapja a tudatlan és naiv emberek, ágyútöteléknak használja fel őket népellenes, áruló tevékenységében. Ez az egyik ellenség.

2. Saját sorainkban, a népfelszabadítás harcosainak sorában is van egy felfogás, amelyet így lehetne jellemezni: valahogy majd csak megússzuk, majd csak megoldódik minden magától is, nem olyan veszélyesek a nehézségek stb. Semmi sem veszedelmesebb, mint ez a felfogás. Semmi sem oldódik meg magától, s a nehézségek nem szűnnek meg azzal, hogy hagyjuk, menjen minden magától. A következménye éppen abban mutatkozik majd meg, hogy a nehézségek még jobban felhalmozódnak, később még nehezebb lesz megoldani őket, a nélkülözés igazi problémává válik, amely éppen azt a szegény proletár és törpebirtokos tömeget sújtja, amely a leghűségesebb teherviselője a szerb nép jelenlegi felszabadító harcának. Kétségtelen, hogy ez a felfogás csak az ötödik hadoszloposok malmára hajtja a vizet. Annál veszedelmesebb, mert éppen sorainkban vert gyökeret.

Sem panaszokkal, síránkozással, sem lebecsüléssel, nem akadályozhatjuk meg, hogy a nehézségek ránk nehezedjenek és egyre jobban ránk nehezedjenek. E nehézségek ellen harcolni kell; szervezett akcióval, rendszeres munkával, tervszerűen kell leküzdeni őket. A szerb nép felszabadító felkelése több, mint csupán a megszálló megsemmisítése. A népi erő igazi mélységeiből tör fel, s ez az erő az igazi szerb népuralom hordozójává válik. Ez a népuralom semmi esetre sem engedi meg és nem szabad megengednie, hogy a szerb nép szegény rétegei, a munkások, parasztok, tisztviselők, iparosok, stb. szükségét szenvedjenek, éhezzenek. Bizonyos, hogy a szerb nép valamennyi rétegének viselnie kell a katonai akciókkal járó terhek egy részét.

Közeledik a tél, minden olyan rossz kísérőjelenségével, mint amilyen az élelmezés, ruházkodás, fűtés, lakás, közlekedés stb. kérdése. Ezeket a kérdéseket kell megoldaniuk a szabad szerb néphatóságok szerveinek. E kérdések megoldásához azonban nem elegendő pusztán a hatóságok ereje. Minden népréteget mozgósítani kell, hogy leküzdjük a nehézségeket.

Munkásainknak, alkalmazottainknak, parasztjainknak, iparosainknak, tisztviselőinknek kereskedőinknek, termelőinknek, maguknak kell segíteniük, hogy szervezett és közös akcióval megoldjuk mind a reánk nehezedő kérdéseket. Nyilvánvaló, hogy a néphatóságoknak meg kell tenniük minden intézkedést, hogy megakadályozzák az üzérkedést, az élelmiszerek, közszükségleti cikkek és egyebek szabad, önkényes felhasználását. Nem tűrhető, és nem szabad tűrni, hogy egyik helyen halmozzák az élelmiszereket, s ugyanakkor a néptömegek nélkülözzenek. Tervszerűen végre kell hajtani az élelmiszerek elosztását az egész felszabadított területen. Ez az útja annak, hogy a lakosságnak azok a rétegei, amelyek kizárólag bérükből és fizetésükből éltek, mégis megkapják mindazt, amire feltétlenül szükségük van.

A döntő győzelemhez tehát háttországi frontunkon két dolgra van szükség: egyrészt arra, hogy valamennyi néptömegünk tudatában legyen annak, hogy olyan felszabadító harcról van szó, amelyet csak a magunk erejéből nyerhetünk meg, tehát minden igazi hazafinak fel kell készülnie az áldozatokra is; másrészt arra, hogy a néphatóságok a legnagyobb erőfeszítéseket tegyék, hogy tervszerű akcióval és a lakosság széles rétegeinek segítségével biztosítsák, hogy ne legyen a felszabadított területen egyetlen ember sem, aki nélkülöz vagy éhezik. Ez harcunk útja a háttországi fronton.

Užice, 1941. október 21.

A MEGSZÁLLÓK KUDARCA HORVÁTORSZÁGBAN

Más helyen közlünk néhány fontos hírt a horvát nép harcáról a megszállók és Frank-párti szolgálk ellen. A horvát partizánok, akik heves harcokat folytatnak az usztasák és a megszállók ellen, napról napra növekednek mind számbelileg, mind az akciók területének nagysága szerint, és komoly tényezővé váltak mind katonai, mind általános politikai szempontból. Az a tény, hogy a horvát partizánok megkezdték komolyan rombolni a Záhreb—Beograd alapvető fontosságú közlekedési vonalat, kellőképpen megvilágítja ezeknek a partizánalakulatoknak a jelentőségét.

De a horvát partizánok katonai sikereinél fontosabb az, hogy a horvát nép a legnagyobb segítséget kezdi nyújtani a partizánoknak. A horvát parasztok otthonukban élelmet és búvóhelyet adnak a partizánoknak. Ezek a parasztok rájöttek arra, hogy a partizánok harca az ő felszabadításukért folyik. A horvát parasztok megszerették a partizánokat. A horvát paraszt tehát csak rövid ideig ingadozott a Frank-párti demagógia és a szörnyű terror nyomása alatt.

Pavelics néhány hónapos horvátországi rémuralma elegendő volt ahhoz, hogy ez a gonosztevő teljesen leleplezze magát a horvát nép előtt mint a fasiszta imperialisták megvesztegetett szolgálkja, akik arra használták fel, hogy gonosztevő usztasa bandái segítségével leigázzák a horvát népet és gyarmati rabszolgaságba döntsék. Hitler Moszkvánál elszenvedett vereségei megerősítették a horvát népnek azt a véleményét, hogy Hitler — s vele együtt Pavelics is — feltétlenül elveszti a háborút, s ez a tudat még inkább megszilárdította a horvát népfelszabadító harcosok sorait a megszállók és az usztasák ellen. Világos, hogy mindezek a tények megváltoztatták a Horvát Parasztpárt széles tömegeinek magatartását is azaz a kezdeményezéssel szemben, melyet Horvátország Kommunista Pártja indított meg a Horvát Nemzeti Fölszabadító Front megalakítása céljából. Ma már teljesen világos, hogy a horvát nép nagy része a Pavelics és urai elleni aktív harc mellett áll, s hogy a horvát néptömegek mind-

inkább bekapcsolódnak ebbe a harcba, tekintet nélkül tegnapi vezetőik magatartására.

Íme ezek azok az indokok, melyek megvilágítják a horvát partizánmozgalom gyors fejlődését az utóbbi időben. Kétségtelen, hogy a megszállók minden terve meghiúsult. Horvátországban. A horvát sovinizmus szításával és a szerb nép ellen elkövetett féktelen gonosztettekkel a megszállók és usztasa szolgálk nem fojthatták el a horvát népnek azt a készségét, hogy harcoljon szabadságáért, nem foghatták a horvát népet az imperialisták politikájának szekere elé. Mivel a partizánmozgalom kibontakozása Horvátországban a Jugoszlávia többi országaiban folyó partizánmozgalom fejlődésével párhuzamosan fejlődik, ez a tény legjobb biztosítéka annak, hogy Jugoszlávia népei megőrzik és megszilárdítják harci egységüket mind ma, a megszállók és ötödik hadoszlopos szolgálk ellen, mind holnap azok ellen, akik megkísérelnék ezeket a népeket ismét szétválasztani és összeveszíteni.

Užice, 1941. november 27.